

Οι γιορτές του Δωδεκαήμερου στην παλιά Γαλατινή.

Πώς τις γιόρταζαν οι γιαγιάδες και οι παππούδες μας;

Συνέντευξη από τον παππού μου.

Παππού, πώς περνούσατε τις γιορτές του δωδεκαήμερου στο χωριό όταν ήσουν μικρός;

Τα έθιμα του δωδεκαήμερου στη Γαλατινή ξεκινούσαν από την παραμονή των Χριστουγέννων, όπου τα παιδιά έβγαιναν να πουν τα Κόλλιαντα (Κάλαντα). Τα παιδιά περνούσαν απ' όλα τα σπίτια ν' αναγγείλουν τη γέννηση του Χριστού και να μαζέψουν δώρα που συνήθως ήταν κάστανα, στραγάλια, καρύδια και κολλιαντίνες (ψωμάκια). Έπαιρναν το σακούλι και τη τζουμάκα (μια γερή βέργα) και τραγουδούσαν τα κόλλιαντα:

Παιδιά μ' ήρθαν τα κόλλιαντα

Κι' όλοι να τοιμαστήτε,

να πάρτε τις τζουμάκες σας

να μη σας φαν οι σκύλοι,

να πάρτε τα κοντέσια σας

να μη πλευριτωθείτε.

Κόλλιαντα μπάμπω κόλλιαντα

και μένα 'ν κολλιαντίνα.

Και σαν δεν έχεις κόλλιαντα

δως μας ένα σετζούκι,

να 'ναι τρανό, να 'ναι χοντρό

να 'ναι ζαχαρωμένο.

Οι σπιτονοικοκύρηδες έβγαιναν στην αυλόπορτα με τα "μοιράσματα". Δέχονταν τις ευχές των παιδιών "Καλημέρα, Χροντς πολλούς" και τους έδιναν τα δώρα. Στα σπίτια που δεν άνοιγαν την πόρτα γιατί δεν είχαν ξυπνήσει, τα παιδιά χτυπούσαν με τις τζουμάκες, μέχρι να τους ανοίξουν. Την ίδια μέρα έσφαζαν τα γουρούνια και όλο το χωριό γέμιζε ξεφωνητά (γουρουνοχαρά).

Ο πρώτος επισκέπτης που πήγαινε σπίτι να κάμει "ποδαρικό", την παραμονή των Χριστουγέννων, σκάλιζε τη φωτιά στο τζάκι και έλεγε "αρνιά, κατσίκια, μπερεκέτια να δως ου Θυιός". Το ίδιο γινόταν και την πρωτοχρονιά.

Τα Χριστούγεννα, όσοι ήταν ξενιτεμένοι, γύριζαν στα σπίτια τους με δώρα και χρήματα.

Οι νέοι που ήταν σε ηλικία για αρραβώνα, περίμεναν τα Χριστούγεννα, γιατί τότε γίνονταν τα προξενιά και τα νυφοδιαλέγματα. Οι νοικοκυρές καθάριζαν τα σπίτια τους, ετοίμαζαν γλυκά (κουραμπιέδες) και το χοιρινό κρέας ήταν άφθονο, μαγειρεμένο με πράσο, κρεμμύδια ή τηγανιά καθώς και πατσάς.

Η Θεία Λειτουργία γινόταν πολύ πρωί και ακολουθούσε το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι, γιατί μετά έπρεπε να πάνε στα πρόβατα. Τρεις ημέρες γιόρταζαν τα Χριστούγεννα. Οι άντρες διασκεδάζαν στα καφενεία με όργανα ή με γραμμόφωνα. Τα μεσημέρια έβγαιναν οι νέες στο χορό περιποιημένες και το βράδυ άρχιζαν οι επισκέψεις στους εορτάζοντες. Τα βράδια γινόταν και τα προξενιά. Σημάδια αρραβώνα ήταν οι τουφεκιές και τα νέα γινόταν γνωστά το άλλο πρωί στα πηγάδια που πήγαιναν για νερό.

Και την Πρωτοχρονιά παππού;

Η γιορτή της Πρωτοχρονιάς ή του Αϊ-Βασίλη, ήταν διπλή γιορτή για το χωριό. Ήταν γιορτή Χριστιανική και σαν πρώτη γιορτή του χρόνου γινόταν λαογραφικές εκδηλώσεις, τα Ρογκατσάρια ή Μπομπουσάρια, που οι νέοι άνδρες φορούσαν στολή τσολιά ή παλιότερα βράκες από σεγκούνι. Στην πλάτη έβαζαν ένα μεγάλο κουδούνι ή κυπρί ή δυο μικρότερα. Ρογκατσάρια ντύνοταν οι νέοι. Η ετοιμασία ξεκινούσε από το Νοέμβρη που, συγκεντρώνονταν παρέες χωριστά σε κάθε μαχαλά για να ετοιμαστούν και πολλές φορές ακουγόταν και τουφεκιές.

Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, το βράδυ, δεν κοιμόταν κανένας εκτός από μερικούς γέροντες. Πολλοί προσπαθούσαν να βρουν την τύχη τους στα καφενεία παίζοντας "τριάντα μία" (παιχνίδι με τράπουλα) και άλλοι κάθονταν στο τζάκι ψήνοντας και τρώγοντας κάστανα που τα συνόδευαν με κρασί.

Ο παπάς σήμαινε για τη Θεία Λειτουργία πολύ πριν ξημερώσει. Πριν τον παπά ακουγόταν στους δρόμους του χωριού να χτυπούν κουδούνια. Ήταν τα Ρογκατσάρια και άλλοι μασκαρεμένοι που συγκεντρώνονταν στη κεντρική πλατεία. Οι μασκαρεμένοι μπορεί να ήταν "αντάρτες" με μαύρο μαντήλι στο κεφάλι, ασημένιες αλυσίδες, όπλο και γκλίτσα ή μπορεί να ήταν "γαμπρός και νύφη" (και οι δύο άντρες, αφού οι γυναίκες δεν μασκαρεύονταν) ή "ζητιάνοι", φορώντας κουρέλια ή "αρκουδιαρέοι με την αρκούδα" (άνθρωπος ντυμένος με δέρμα γουρουνιού). Όταν τελείωνε η Θεία Λειτουργία, οι Ρογκατσαρέοι των δύο μαχαλάδων συγκεντρώνονταν στην αυλόπορτα της εκκλησίας,

σπρώχνονταν και χτυπούσαν ο ένας τον άλλον με τις γκλίτσες. Ο παπάς στη νικήτρια ομάδα (μαχαλά), έδινε μία λειτουργιά (πρόσφορο), σουβλίζοντας την στην γκλίτσα του αρχηγού. Στη συνέχεια γύριζαν στον κόσμο να μαζέψουν "δώρο" (χρήματα) για κοινωφελή σκοπό.

Το μεσημέρι γινόταν το πρωτοχρονιάτικο τραπέζι. Η βασιλόπιτα ήταν φτιαγμένη με φύλλα ζύμης από τις νοικοκυρές και είχε μέσα το φλουρί και βασιλικό. Όποιος τα έβρισκε ήταν ο τυχερός της χρονιάς. Μετά το γεύμα, τα μπουμπουσάρια συγκεντρώνονταν πάλι στην πλατεία και χόρευαν κρατώντας μια σούβλα και οι συγγενείς πήγαιναν και τους σούβλιζαν σουτζούκια φτιαγμένα με μούστο και καρύδια, λουκούμια, κυδώνια και μήλα. Μετά πήγαιναν στα σπίτια τραγουδώντας για να τους "δωρίσουν", συνήθως γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα που τα φόρτωναν στα ζώα. Κατά τη δύση του ήλιου τελείωναν τα περπατήματα και πήγαιναν πάλι στην πλατεία για να γίνει η στέψη του μασκαρεμένου ζευγαριού. Και το βράδυ πήγαιναν επισκέψεις στους εορτάζοντες.

Τα Φώτα πώς τα γιορτάζατε;

Τα Φώτα, μετά τη Θεία Λειτουργία, ακολουθούσε η βάπτιση του Σταυρού, σ' ένα δοχείο με νερό. Πριν όμως απ' αυτό, γινόταν ένα είδος χρηματικής προσφοράς για το ποιος θα κρατήσει μία εικόνα ή λάβαρο για ενίσχυση στην εκκλησία. Την ημέρα του Αγίου Ιωάννη ο παπάς διάβαζε στην εκκλησία τα ονόματα και τις προσφορές των δωρητών.

Ένα άλλο έθιμο που γινόταν για διασκέδαση ήταν το "πνίζιμο των Φώτων". Δύο γεροί άντρες έπιαναν τον υποψήφιο (με τη θέλησή του) να τον πνίξουν και τον βουτούσαν τρεις φορές στο νερό (σε πηγάδι). Το βράδυ ακολουθούσε γλέντι.

Και έτσι τελείωναν οι γιορτές;

Την ημέρα του Αγίου Ιωάννη, πολλά σπίτια έφτιαχναν ψωμάκια και σε κάποια έβαζαν σταυρό από πάφιλα. Μοιράζονταν στην εκκλησία και όσοι έβρισκαν το σταυρό ζύμωναν τα ψωμάκια την επόμενη χρονιά.

Σ' ευχαριστώ πολύ παππού!

Φωτογραφίες Ρογκατσαρέων από το παλιό, οικογενειακό άλμπουμ.

Εργασία της μαθήτριας της Α΄ Γυμνασίου, Λαζόγκα Μαρίας.